

ARTS PLÀSTIQUES

Espai insigne de l'art contemporani

PÀGINA 2

CARTES DE PROP

Previsions i sorpreses del 22-M

PÀGINA 4

Pocs artistes contemporanis es troben tan integrats en el seu poble com Manuel Boix.

ESTUDIS D'ART ► Manuel Boix

La llum d'un poble

Textos **MARTÍ DOMÍNGUEZ** Fotografia **JESÚS CÍSCAR**

Truquem a la porta del número 10 del carrer de Sant Pere, de l'Alcúdia. Sonen les campanes del rellotge de l'església, són les onze, i Manuel Boix obri la porta i remarca somrient la nostra pun-

tualitat. En efecte, havíem quedat a les onze. Passem a l'interior: estem al seu domicili particular, una casa ben sòlida de dues plantes, de rajola de cara vista, austera i sòbria, però al mateix temps destil·lant un es-

til peculiar. En el rebedor, ampli, hi ha un sofà i una butaca ataronjats, on més d'una vegada m'hi he assegut i he participat en una tranquil·la tertúlia amb el pintor. Pense que en aquell lloc, envoltat per les obres de Boix (aquells rostres

d'homes i dones, magistralment dibuixats, i sempre mig ocults sota pinzellades de color, que aporten alguna cosa turmentada, un rerefons, un crit ofegat, un pensament, un dolor, un somni) pense, dic, que en aquell rebedor es deuen haver parlat i gestat molts assumptes de la Ribera i del País Valencià. Manuel Boix és més que un artista compromès: és un intel·lectual sempre amatent a les coses de la seua terra, sempre alerta i sempre disposat a col·laborar amb projectes culturals. Per a un poble com l'Alcúdia tindre'l entre els seus veïns és important: posa una mica d'entrellat a les decisions municipals, el

Manuel Boix és més que un artista compromès: és un intel·lectual

Per a un poble com l'Alcúdia tindre'l entre els seus veïns és important

Hi ha una mica del projecte il·lustrat que Boix sempre ha perseguit

seu parer és escoltat i respectat. No és gens estrany, doncs, que la petjada de l'artista estiga per tot arreu: a la biblioteca, on ha pintat els frescos de la cúpula, amb aquell singular ou de Piero della Francesca penjant en el buit i que apel·la a la immortalitat, a la plaça del poble amb el retrat de Pelegrí de Montagut i, sobretot, a una bona part dels domicilis: no hi ha cap veí alcudienc que no tinga un oli o una serigrafia del pintor, que conserva com allò més preuat. Pocs artistes valencians tenen una interacció tan forta amb el seu paisanatge; pocs artistes contemporanis es troben tan arrecerats entre els seus veïns, tan integrats en el seu poble. En aquesta fèrtil comunitat hi ha una mica del projecte il·lustrat que Boix sempre ha perseguit: el de sentir-se útil i compromès amb la seua societat.

PASSA A LES PÀGINES 2 I 3

PUNT DE MIRA

Destí fatal

Joan F. Mira

Zeus, segons que diu Homer en l'Odissea, il·luminava els homes o els deixava en la fosca, despertava els adormits o adormia els deserts, i repartia la fortuna i la desgràcia. El Déu dels cristians, evidentment, també exerceix un poder semblant, tal com s'ha vist fa pocs dies en les eleccions d'aquest País

Valencià, antic regne del Mediterrani occidental (un país de ponent, vist des de Grècia), que fa segles que roda sense protecció celestial. És una carència que no sabem arreglar, i ni tan sols les glòries passades se'n salven, d'aquest destí fatal. No se'n salva ni la fama i el nom dels nostres Borja, dos papes, una dotzena de cardenals, Cèsar, Lucrècia i Joan, la història fabulosa d'aquells valencians que ocuparen durant més de mig segle el centre del poder de l'Església romana, de Roma mateixa, i d'Itàlia i de totes les intrigues i passions d'Europa. Els més grans valencians universals, potser els únics, i una història irrepètible i fascinant. A tot

arreu els coneixen, però qui sap quin era el seu país, llengua i nació? I sobretot, qui els associa a cap altra cosa que no siga la més brutal i fastigosa de les llegendes negríssimes? Pamflets de l'època mateixa, odi dels barons romans, propaganda antipapal, i després novel·letes pornogràfiques franceses, pel·lícules que repeteixen les besties de sempre, una mina inexhaurible d'imatges reiterades de sexe i violència, verins, assassinats, poder cruel corrupte, perversions inventades, incests inexistents, orgies, i si pot ser una mica de bruixeria i de pactes diabòlics. La història real dels Borja —amb fills, amants, intrigues i alguns assassinats po-

lítics— és molt més fascinant i atractiva que la banalitat de repetir llocs comuns de llegenda funesta portada als extrems. I ja es poden publicar llibres seriosos en deu llengües, ja poden dedicar-s'hi historiadors i congressos: tot és inútil. Cada nou film o sèrie televisiva (com aquesta nordamericana que ens ha arribat fa poques setmanes) té com a objecte ser encara més bèstia, ignorant i falsa que l'anterior. I així, aquesta mica de glòria que tenim és només fang i repugnància. És mala sort: no sé per què el destí o el cel ens castiguen d'aquesta manera. Altres coses, potser s'arreglen votant: aquesta, no sé com es pot arreglar.

Del carrer de Sant Pere, al de Sant Francesc i d'aquest al de Santa Bàrbara

Visita als espais creatius on Boix desplega el seu quefer artístic

VE DE LA PÀGINA 1

Mentre pense en aquestes coses, arriba la dona, Anna Chornet, que ve del mercat. Manuel Boix ha anat un moment a contestar al telèfon, i jo aprofito l'avinentsa per a parlar amb ella. Passem a la sala del fons, que mira cap a un pati intern per un finestral ben ampli, i on una pomposa palmera ompli l'espai. És un ambient acollidor, on Manuel Boix treballa de nit, fent esbossos, dibuixos i alguna aquarel·la. Un gran quadre d'una *Deposició de Crist* penja de la llibreria, i està fixat de tal manera que es pot desplaçar i accedir als prestatges ocults: Anna me l'alça i veig una bona col·lecció de llibres en valencià, entre aquests uns quants del *Tirant lo Blanch*. Boix ha estat l'il·lustrador més brillant de l'obra de Joanot Martorell, i aquella miscel·lània tirantiana és del tot eloqüent. Em fixe de nou en l'obra de la *Deposició*: la va comprar ja fa molts anys i els gestos compungits de les doloroses em recorden alguna cosa seua. Tan bon punt retorna li ho comente, i Manolo somriu: "Aquest quadre l'he fet servir molt... La meua sèrie "Trama i ordit" està basada, en part, en aquesta obra. Fins i tot els descosits, o els despintats, que figuren sovint en la meua pintura, tenen en aquest quadre un dels orígens".

Això és molt propi de la seua manera de treballar. En les parets de la casa pengen diverses obres d'autors barrocs, molts amb una expressivitat que també em sembla boixiana. D'aquesta manera es produeix una simbiosi sorprenent, entre el seu treball i les seues col·leccions, que l'envol-

ta per tot arreu. Fins ara no m'havia adonat d'aquest deler col·leccionista: Boix és un arreplegador compulsiu d'objectes, un fetitxista dels detalls. Em mostra una punta de fletxa de l'eneolític i em demana que mire la perfecció amb que està feta (i això duu aparellada una discussió sobre el fet que en l'art actual hi ha molt poca artesanía); tot seguit trau d'una prestatgeria una col·lecció de reclams antics de guatles, delicats i preciosos, o em mostra un fragment de ceràmica ibèrica, amb la imatge d'un home a cavall. Són objectes que l'acompanyen, que s'estima, que tenen un valor intel·lectual: un ganxo de ferro romà, de quatre braços que són quatre serps, una col·lecció de ceràmica, amb plats pintats del segle XIV...

Deixem el seu domicili i anem a visitar l'estudi que s'està reformant a la casa pairal dels Chornet, al carrer de Sant Francesc. Manuel Boix hi té pensat dipositar (i mostrar) les seues col·leccions, tant la seua obra artística com el seu petit museu personal. En aquella casa important, decorada amb ceràmica del divuit, amb portes de pi de Mobile (mobila) ben treballades, amb una escala noble i, sobretot, amb uns espais amples i lluminosos, pensa establir d'ací a poc temps el seu món. En un futur tampoc no descarta traslladar el seu estudi, que ara té al carrer de Santa Bàrbara, i on ha dut a terme una bona part del seu quefer artístic. Manuel Boix ens mostra el projecte, mentre un parell de paletes, amb martell i escarpia, piquen compulsivament uns murs, arenosos i inestables. És una

obra important i ens imaginem allò acabat, amb la gran cambra de dalt servint d'estudi del pintor: un espai molt lluminós, on abans criaven cucs de seda (un altre tema molt boixià, els cucs de seda), que mira al carrer i a un corral, aquest darrer embellit per un gesmiler llenyós i una olivera elegant, i amb un pouet refrescant. Tot té una substància plena, una autenticitat envejable, allò és pura Ribera.

Finalment, pel camí de la muntanya, anem a visitar el seu estudi actual, al carrer de Santa

El seu taller és un antic magatzem de taronges, purament funcional, sense cap luxe

Boix és un arreplegador compulsiu d'objectes, un fetitxista dels detalls

Bàrbara. En aquests moments està restaurant un llenç de l'any 1970, titulat *Èdip*, un llenç de gran format, amarg, desenganyat, dur. Un quadre semblant, però amb el retrat del pintor de cos sencer, va guanyar el premi Senyera. "Ara t'explicaré el que va passar", em diu Boix mentre seu davant del quadre. L'any anterior vaig presentar al mateix premi un nu, i Genaro Lahuerta, que era membre del jurat, el va descartar de seguida... L'any següent em vaig presentar de nou, i amb

aquest tema d'Èdip, on el sexe és encara més evident, amb Èdip i sa mare nus. Però, com que pensava que no me'l donarien, vaig decidir fer-ne una versió on jo m'hi mostrava retractat davant d'ells i ocultant amb el meu cos els seus sexes. Però les coses de vegades no són com t'imagines, i aquell any Genaro no va estar en el jurat, sinó un altre professor, Amérigo, i va i... me'l donen! Vaig guanyar el premi Senyera amb una paròdia!". Aquest quadre és propietat de l'Ajuntament de València i es pot veure en la web del pintor: hi ha un Manuel Boix jove, amb els cabells llargs, barbamec, esprimatxat, de gest seriós, ocultant el sexe amb un mocador.

Passem a la part del taller, on duu a terme les obres de gran format. És un antic magatzem de taronges, purament funcional, sense cap luxe, exclusivament dedicat al treball. Al costat dels estris, s'acumulen algunes obres: una mà de pilotari, esculpida en marbre de Macael, d'una transparència prodigiosa, els motles de guix dels Borja, embalats convenientment... Jesús Ciscar li pregunta si són els que hi ha a Gandia, i Manuel Boix li replica que així és, i si vol veure'ls. Jesús no pot resistir-se: mai no se sap quina acció del model produirà la instantània perfecta. Manolo pren unes tisores i comença a desembolicar un d'aquells cossos, en lleva capes i capes. No sabem quin dels Borja representa, si Lucrècia, si Alexandre, si... Es crea una certa expectació al voltant d'aquell cos, d'aquella mòmia: apareix un muscle, una armadura, encara falta una capa que cobreix la cara.

L'artista desembolica una escultura de Lucrècia Borja.

Vet-lo ací, exultant i ple de vida, Cèsar Borja, amb l'escut amb el bou, aquell bou que ha deixat la seua petjada immortal a Roma. Tot pren de colp un vol més transcendent i emocionant. Ara Manolo se'n va a un altre d'aquells cossos i comença el mateix procés: Jesús fa fotografies, hi fixa cada gest, en el silenci espés de l'estudi. Apareixen uns pits nus, menuts, d'una textura carnal. Manolo hi bufa per llevar un tros de paper enganxat, mentre manté encara el cap de l'escultura ocult,

Espai insigne de l'art contemporani

Álvaro de los Ángeles

IVAM-CENTRE DEL CARME (1989-2002): L'EXPOSICIÓ COM A OBRA D'ART

Maite Ibáñez Giménez
Institució Alfons el Magnànim
Col·lecció Formes Plàstiques
València, 2011

Uns successos determinats deixen en el context on es produeixen una marca indeleble. Entenguem per successos també els espais o llocs que els fan possibles i els generen, com una mena de construcció simbòlica de l'imaginari col·lectiu. L'IVAM-Centre del Carme ho ha estat, sens dubte, durant els seus gairebé tretze anys d'existència per diverses raons: en primer lloc, perquè, al costat de l'IVAM-Centre Julio González, es va erigir en el contrapunt i en la referència necessaris d'un model de museu

públic i autonòmic en què el plantejament inicial va ser copiat per altres institucions públiques de l'Estat espanyol. Així mateix, va ser un espai d'experimentació d'artistes contemporanis que van fer intervencions *site specific* i les exposicions mostrades dels quals van servir d'annex de coneixement d'una generació sencera d'estudiants, tant de belles arts com d'historiadors, que vam ser capaços de veure *in situ* allò que els llibres i les revistes internacionals d'art contemporani publicaven. D'altra banda, per la importància de l'arquitectura del centre, un exemple paradigmàtic d'estil eclèctic reorganitzat per Lluís Ferreres, que el trasllat vacu i la reconstrucció del claustre de l'ambaixador Vich al Museu de Belles Arts es va encarregar de desbaratar. Finalment, perquè el currículum expositiu d'aquest centre, en revisar-lo i comparar-lo

Exposició de Juan Muñoz al Centre del Carme.

amb la gestió actual de Consuelo Ciscar, fa més decadent, si és possible, el paupèrrim paisatge cultural valencià actual.

La doctora en Història de l'Art Maite Ibáñez analitza en aquest llibre l'exposició feta *ex professo* entesa com a obra d'art, atorga al comissariat de les seues exposicions una qualitat creativa en si mateix, la qual cosa li serveix per a analitzar la importància tan enorme del curador/a i el seu radi d'influència en l'art de les últimes

tres dècades. Quan fa això, Ibáñez també registra la trajectòria d'aquest espai insigne dedicat a l'art contemporani, reivindica un model expositiu que, com a memòria del context geopolític on es va donar, reprèn i obliga a ser rellegit. És a dir, aquest llibre deixa constància, si fa no fa, d'un espai emblemàtic creat i sustentat amb eficàcia, si bé amb sort dispar al final del seu recorregut, que les polítiques culturals posteriors han pretès fer desaparèixer (per

exemple, la seua absència ben explícita en el lloc web de l'IVAM). El tancament definitiu el 2002 va ser justificat pels dirigents populars per l'ampliació imminent del centre Julio González que, al cap de nou anys, només ha aconseguit consumir el derrocament dels edificis d'habitatges contigus. L'anàlisi la fa Maite Ibáñez des d'uns quants flancs: dona importància al lloc original com a convent i les remodelacions contínues fins a arribar a fer-ne un ús museístic; també destaca la importància de les exposicions temporals *in situ* per a entendre l'art contemporani recent; fa una llista ben útil de les exposicions fetes en l'espai, il·lustrada acuradament; indica la relació de dependència-independència i contrapunt amb l'IVAM-Centre Julio González i les entrevistes a antics directors i conservadors, com Vicent Todolí o Carlos Pérez, entre altres. Per aquestes raons i d'altres de més variades, aquest llibre editat per la Institució Alfons el Magnànim era necessari.

però que ja deixa entreveure un coll llarg, d'Il Parmigianino. És Lucrècia.

Quan eixim de l'estudi, Jesús Ciscar li pregunta: "Vius a gust al poble?". És una pregunta

retòrica, que no cal contestar. Però Boix diu que sí, i li raona els motius. I seguim caminant. Abans d'acomiarar-nos-en em diu amb pesar: "No hem parlat de moltes coses, Martí...". És

cert. Amb ell, el temps corre molt de pressa. Recorde una obra seua, amb aquesta sentència: "El temps és un misteri dolorós, però també de goig". Això mateix, em confirma ell.

NOTES DE CAMBRA

Estoiques parets

Manuel Baixauli

Diem "casa meua", i ens equivoquem. Un dia, pel motiu que siga, visitem un edifici que en una altra època ens fou familiar, que consideràvem nostre. El primer col·legi, l'institut, la casa om estiejàvem d'infants... Visitem l'edifici i experimentem sensacions contradictòries: ja no és nostre, l'habitem desconeguts que ens desconeixen; no saben que un dia, molt abans que ells, hi vam viure. Diem "casa meua", el "meu despatx", el "meu lloc de treball", i som ingenus. Com els habitants actuals del col·legi o de l'institut o de la casa d'estiu. Res no ens pertany, llevat de nosaltres. Tot ho tenim en préstec, tot ens és provisional. Quasi tot el que ens envolta ens sobreviurà. O potser no: una característica dels temps actuals és la vida efimera dels objectes. No passa això amb els edificis. Els edificis on jo trebal·le i que habite han contingut diverses generacions i famílies, i pots ser les seguirà contenint, desaparegut jo. Un dia vingué un client al meu taller de pintor i, observant amb una curiositat inusual cada racó de l'habitatge, lleugerament commogut, em contà que hi havia viscut fins als dotze anys. Era cert. Els meus pares compraren aquella casa quan jo tenia un any, el client en devia

tindre uns quinze més que jo. A penes el coneixia de vista, aquest home, i en canvi teníem en comú això: el marc de la nostra infància. Abans de dir-ne jo "casa meua" ho havia dit ell. I abans d'ell, ho havien dit altres, i uns altres, i encara uns altres. Diem "casa meua" i és, només, una manera de parlar. L'ictus, el càncer, l'infart, l'accident, l'edat, o sim-

plement la necessitat o el capritx de canviar de lloc, ens farà fora de l'edifici i a "casa meua" hi caurà l'adjectiu. Qui l'heretarà, la casa? Qui li repenjarà l'adjectiu? Diem "el meu carrer", "el meu poble", "el meu país", però els carrers i els pobles i els països són vius, evolucionen, canvien, marxen en direccions no sempre previsibles. Si el meu besavi ressuscitara, continuaria creient que el meu poble és el seu poble? Com veuria el seu país un Ausiàs March, per exemple? El trobaria "seu"? Experimentaria les sensacions contradictòries d'aquell que, dècades després, visita el seu primer col·legi? O bé s'hi sentiria estranger? Dic "ma casa" i mire les parets mudes, estoiques, que m'envolten mentre escric aquest paper. Qui hi haurà on ara som jo i la meua família d'ací a cinquanta anys, cent, dos-cents? Qui hi havia ací fa cinquanta anys, cent o dos-cents? Dels immediatament anteriors a mi en tinc algun indici, dels altres no en sé res. Es plantejà, cap dels meus antecessors, el que jo em plantege ara? No ho sabré mai, no ho van escriure. S'ho plantejarà cap dels meus successors? Vés a saber. Per si de cas ho deixe escrit, ací, a "casa meua", que no és meua, ni de ningú. Perquè ací, com arreu, tots estem de pas.

A MANERA DE TASCÓ

Hans Keilson de nou

Vicent Alonso

Admire els narradors que no mostren cap interès per l'adoctrinament dels lectors i que, contràriament, solen deixar un grapat de portes obertes en la interpretació dels fets. No res d'extraordinari si tenim en compte que la literatura no és, en essència, un territori de conviccions irrefutables, sinó més aviat el lloc adequat per a expressar la complexitat de l'ànima humana i les dificultats per a obtenir fàcilment solucions als problemes que, sense pauses, la vida ens planteja. Sens dubte, tenen raó els qui sobre aquesta qüestió sempre recorden que no convé oblidar el paper decisiu de l'artifici. Però això no té art ni part en el que dic. Amb artifice o sense, una prosa construïda a anys llum de la voluntat d'expressió de veritats inqüestionables té sempre l'atractiu d'un assumpte on és possible intervenir, on encara queden matisos que cal precisar o finestres per on aguar i presenciar en directe els assumptes que la història ens planteja.

Certament, el llibre que em suggereix aquests comentaris, *Una comèdia en tono menor* (Komödie in Moll, 1947; Minúscula, 2011), de Hans Keilson, té més virtuts que aquesta característica del seu narrador, però no és sobrer que la remarque si el més habitual entre els comentaristes consisteix a posar en relleu els continguts en lloc dels instruments amb què se'ns presenten. I la qüestió és que, d'armes de bon narrador, Keilson en té per a donar i vendre. Gràcies a això, una història senzilla com la que ens conta (a Amsterdam, durant la Segona Guerra Mundial, una jove parella amaga a sa casa un jueu perseguit pels nazis; la seua mort, com a conseqüència d'una malaltia inesperada, encara els complicarà més l'existència) s'organitza de manera que el lector no perd ni un sol moment l'atenció pel desenvolupament i per la resolució de les expectatives successives que la perícia del narrador és capaç de despertar-li. Keilson domina les tècniques, com ara quan ens posa davant dels ulls moments del passat de la història amb altres del present amb una senzillesa que necessàriament ha de provocar admiració. Perquè la mort del jueu refugiat a casa de Marie i Wim no és un fet que cal descobrir al llarg del llibre; se'ns presenta tan bon punt comença, raó per la qual hem de tornar endarrere —a vegades, des de la ment d'algun personatge; d'altres, transportats directament pel narrador— per a atendre els antecedents de

tot el que està succeint; i com que ho fem dirigits per una mà experta, el resultat és una veritable delícia, símptoma de la bona literatura. Ja sabem, tanmateix, que el millor artifice és el que no es deixa sentir en la superfície o, encara millor, el que s'articula tan essencialment amb el contingut que el resultat final és com un tapís —el símil és de Goethe— on difícilment podríem distingir entre els fils emprats i les imatges que s'hi representen. Sense adonar-nos-en, a poc a poc, som al cor dels problemes que la parella d'holandesos han de véncer. És cert que en alguns moments se'ns posen davant amb energia, però la majoria de vegades s'introdueixen en la història a partir d'un suggeriment,

Hans Keilson.

ment, amb l'ús precís i significatiu d'un símbol, tot al servei del desenvolupament essencial de la història que, si porta el refugiat a la mort, dirigeix pas a pas el jove matrimoni cap a una progressiva i traumàtica participació dels problemes del personatge acollit. Keilson és un psiquiatre, bon coneixedor de les malalties de l'ànima, com ja poguérem comprovar en la seua esplèndida *Der Tod des Widersachers* (1959) (*La muerte del adversario*, Minúscula, 2010), que posseeix, a més, el do de la saviesa narrativa. Literatura i psiquiatria juntes. No és una combinació insòlita, sobretot quan es tracta d'històries com les que Keilson ens conta amb mà de mestre i, encara més, perquè se'ns conten de manera que la sensació de misteri no hi desapareix mai. La lectura així no ha de proposar-se com una traducció racional dels símbols, suggeriments i insinuacions que hi ha dipositats al llarg de les pàgines del llibre, perquè tot remet al que d'inescrutable habita dins l'ànima humana, un món que la literatura, com la psiquiatria, té tot el dret a interpretar.

CARTES DE PROP

Previsions i sorpreses

Enric Sòria

Les eleccions de diumenge han produït els resultats previstos, però també hi ha hagut novetats i sorpreses. Entre les novetats, el denominat moviment del 15-M, una passa d'acampades de protesta pacífica amb molt de soroll mediàtic que s'ha estès per les ciutats durant uns dies. El denominador comú d'aquest moviment és el comprensible malestar que provoca la crisi econòmica i la dubtosa manera amb què els polítics l'han encarada. A això s'ha de sumar la crítica, comprensible també, a l'escassa qualitat de la nostra democràcia, plena de signes de corrupció i de llistes tancades. No sembla que aquest moviment haja tingut repercussions molt visibles en els resultats electorals: possiblement ha incidit en l'augment de vots nuls i en blanc, que sempre indiquen disgust, i potser també en una discreta pujada del vot a les formacions petites, que podrien airejar una mica el gris panorama del bipartidisme a cara de gos en què viu la política espanyola. I prou. Tampoc era tindre efectes electorals l'objectiu d'aquestes mobilitzacions, sinó manifestar un descontent ampli i difús. El problema de moviments com aquest és precisament la falta de concreció dels objectius. Per això, ara mateix no hi ha manera de saber on anirà a parar. Si la protesta tindrà alguna mena de continuïtat propositiva, i quina, o si tot es desfarà com un bolado entre els exàmens de juny i les calors de l'estiu.

Entre les sorpreses, la pujada espectacular de Bildu al País Basc, que demostra que les prohibicions no alteren les actituds socials consolidades i que fins i tot poden ser contraproductives. Després d'aquesta prova de força de l'esquerra independentista basca, la política a Euskadi no tornarà a ser el mateix. En l'àmbit local, l'entrada del nacionalisme valencià, ara sense les crosses d'Esquerra

Unida, a les Corts Valencianes i a l'Ajuntament del cap i casal, també ha sigut una bona sorpresa. Contra l'efecte desmobilitzador de les enquestes, sempre hostils, i contra dècades de marginalitat política forçada per una llei d'Hont massa restrictiva, Compromís ha sabut connectar amb bona part del seu electorat potencial. Si encerta a consolidar aquest avanç, la política valenciana també podria canviar.

Quant al que estava previst, això el que ha passat: triomf general d'un PP en alça i, correlativament, bacada espectacular del PSOE a tot arreu. Novembre passat, les eleccions catalanes ja van donar l'avis, i ara s'ha confirmat. El PSOE ha perdut autonomies i ciutats clau, i si en les pròximes eleccions el PP guanya la majoria absoluta

una hegemonia incontestada, ja no se'n recorda ningú. Hi ha qui diu que el PP ha aconseguit capitalitzar el ressentiment dels valencians, dolguts pel llarg descurt de l'Estat, i que també ha sabut construir un discurs valencià propi -en part basat en l'anticatalanisme-, que potser és massa retòric, però que, en un territori amb tan escassa autoconsciència com el nostre, la majoria de la gent troba suficient. És possible que això siga cert, però costa d'entendre, així i tot, que un partit ple d'impu-

un país exportador com el nostre, com la connexió ferroviària amb Europa, estan encalades en el terrat de les bones paraules. I la retòrica valencianista del PP no dissimula el fet que aquest partit s'ha dedicat durant anys a desactivar -o a reprimir- tot el que aquest país tenia d'específic, creador, dinàmic i amb futur.

El PSPV ha pagat cara la seua ceguesa a les realitats valencianes. El PP no és tan cec: coneix el seu electorat i li diu el que vol sentir, i això es nota. Amb tot, els resultats provenen que la corrupció i la mala gestió no són innocus, ni tan sols ací. Mentre el PP creix com la bromera a tot l'Estat, ací inicia una davallada que la debacle del seu principal adversari no hauria d'ocultar. Entretant, celebre de tot cor l'èxit de Com-

El PSPV ha pagat cara la seua ceguesa a les realitats valencianes

Mònica Oltra i Joan Ribó, de Compromís.

(cosa que, ara com ara, és perfectament possible), el partit dels socialistes es trobarà governant menys institucions que mai en la història de la jove democràcia espanyola.

En el nostre país, ja ho saben, el PP revalida la majoria absoluta i el PSPV s'afona en caiguda lliure. Dels temps en què el PSPV governava la Generalitat, les tres diputacions i les principals ciutats del país amb

tats per la judicatura -amb el nostre honorable president al capdavant- i amb una gestió tan hàbil de la crisi que ha aconseguit, per exemple, allunyar o arruïnar les dues principals caixes d'estalvis valencianes, compte amb un suport ciutadà tan massís. A fi de comptes, mane qui mane a Madrid, les inversions públiques no han resolt els nostres pitjors dèficits i, encara avui, coses essencials per a

promís i felicitat els qui l'han fet possible: Enric Morera, Joan Ribó, l'animosa i brillant Mònica Oltra i tants d'altres. Els desitge també que siguen dignes de la confiança rebuda. Els valencians necessitem un partit que, de veritat, estime aquest país i que treballa amb honradesa i lucidesa pel seu futur. Ells tenen ara una gran oportunitat de demostrar-ho, i han d'aprofitar-la.

Recomanem...

ASSAIG per XAVIER ALIAGA

HISTÒRIA DE GANDIA

Jesús Eduard Alonso Riublanc
Gandia, 2011
276 pàgines

L'historiador i arxiver Jesús Eduard Alonso amplia una obra anterior, *Història de la Safor* (CEIC Alfons el Vell, 1985), amb un nou volum, en aquest cas centrat en la ciutat de Gandia entre els segles XIII i XX, amb esperit sintètic i que conté una assenyada invocació al diàleg entre la societat actual i els fets històrics precedents. S'hi inclou, a més d'una bibliografia bàsica, un apartat amb material gràfic dedicat al patrimoni monumental de la ciutat duca.

DISC-LLIBRE per X. A.

PERLETA NEGRA

Oliva Trencada
La CasaCalba,
València, 2011

Els mallorquins Oliva Trencada tornen amb un disc que reflecteix un univers força personal de lletres amb surrealisme contemporani, però deutor de Joan Brossa (a qui han musicat), bastides musicalment de folk amb aires illencs (posturístic, en diuen ells), rock indie, psicodèlia o dreampop. Cançons lisèrgiques i hipnòtiques acompanyades d'un llibre d'atractiu disseny visual i textos igualment occurrents. Una proposta que premia generosament els esperits oberts.

NARRATIVA per ADOLF BELTRAN

EL RETORN DEL JOVE PRÍNCIP

A. G. Roemmers
Edicions Bromera
Alzira, 2011. 104 pàgines

El recurs a un extraterrestre per tal d'abordar aspectes de la vida actual des d'una perspectiva diferent pot semblar un recurs massa fàcil. Aquest llibre ple de lirisme, no obstant, situa el viatger que el protagonista en una carretera de la Patagònia on hi recull un jove que resulta ser el príncep d'un asteroid i inicien tots dos una conversa sobre els sentiments, la felicitat o la il·lusió que aprofundeix en aquelles coses que ens defineixen com a éssers humans.

EPÍGRAFE

Són faves comptades

E. Cerdán Tato

Quan fa uns quants dies observava, mig estupefacte mig irat, que un sector ben ampli de la nostra societat reconeixia la seua resignació, conformisme i incapacitat per a reinventar o modificar una realitat dura i ingrata, i invocava el sant i senya del seu penós sotmetiment, va arribar, afortunadament, un nou amic que m'havia anunciat la seua visita la vesprada anterior i va polvoritzar un panorama tan lamentable. L'esmentat sant i senya diu: "Són faves comptades", s'accepta, tan inamovible com inevitable, una herència del franquisme que es va obstinar a fer agenollar una majoria, que ni es qüestiona ni es critica, ni s'analitza. Res. Qui ho pronuncia admet el seu sotmetiment al més fort, a la barbàrie. El nou amic era, i és, Daniel Mordzinski, un argentí que resideix a París anomenat "el fotògraf dels escriptors". Daniel va arribar a les onze i ens va posar fins de dalt de tot d'imatges, de gestos invisibles, de mans, d'instantes que es consumeixen sobre les parets, els llibres, els mobles vells. Em va dedicar un catàleg de la seua exposició inaugurada a la Mar del Plata "Dos-cents anys de les independències en dos-cents retrats d'escriptors", que no és un títol dolent i sí un joc d'espills impressionant. Entre els retrats -quants amics en aquest "atles humà de la literatura iberoamericana" que està fent Daniel- figuren els de Guillermo Cabrera Infante, Eduardo Galeano, Alfredo Bryce Echenique, Mario Benedetti i molts altres, amb els quals, en el seu moment, vaig compartir conversacions, estovalles i projectes. Sobre aquests retrats de Daniel Mordzinski, Jorge Coscia va escriure que l'art -"m'agrada sempre recordar-m'ho en veu alta"- és un principi organitzador d'identitat i que una de les funcions que té és afinar la percepció del món, com si el vérem per primera vegada, per a canviar les coses, en definitiva, i afegir: "i les fotografies de Mordzinski generen exactament això. Rescaten qualsevol que abans, m'atrevisc a dir, no hi era". I això és el que fa cada dia un artista de la càmera tan apassionat i precís: si allò que hi ha és miserable, insuficient o agressiu, no s'esclavitzava a una situació degradant, la transforma, des de la crítica i la recerca de la felicitat social.

De Daniel Mordzinski en sabia per qui està al capdavant de les activitats culturals d'una de les nostres institucions privades. I, per a tancar aquest curs, havia programat diversos actes sobre la persona i l'obra de Lewis Carroll, entre els quals, molt en principi, figurava un seminari o taller a càrrec meu que, finalment, no va prosperar. Lewis Carroll és el pseudònim del diaca anglicà Charles Lutwidge Dodgson, que va escriure *Àl·lia al país de les meravelles* -i *A través de l'espill*-, una obra literària, entre altres de la seua producció, molt rellevant en la literatura de tots els temps. Però Lewis Carroll, a més d'escriptor i, fins i tot, abans que escriptor, va ser matemàtic i especialment fotògraf, un dels pioners de la fascinant manifestació artística. I, sens dubte, per a informar-nos encertadament de la condició de Carroll, no hi ha ningú millor que Daniel Mordzinski que, com ell, coneix tots els recursos i les possibilitats d'aquest mitjà. Carroll va perseguir amb la seua càmera la innocència perduda, la bellesa. Mordzinski, l'escrit i el seu món. És el que vulguem que hi haja. I alçat de terra.